

DELAVSKA PRAVICA

Glasiló krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop. v služaju praznika
dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.50 — Cena: za 1 mesec
Din 5.-, za štiri leta Din 15.-, za pol leta Din 30.-; za
inozemstvo Din 7.- (mesečno) — Oglas: po dogovoru

Oglas, reklamacije in naročila na upravo
Delavskega zbora, Miklošičeva cesta 22, I. nad.
Telefon 2265. Štev. čekovnega računa 14.900

Binkošti

Binkošti pomenijo ofenzivo krščanstva. Duh Resnice je prišel na učence Gospodove. Dobrih par desetoric ljudi je pomenilo velikansko, nezlomljivo svetovno silo.

Naravnost zagonetno je, da je človeštvo, tudi kristjani, v dvatisočletni dobi krščanstva tako malo preneslo ta nauk v življenje; da si stojita nauk in življenje v tako ostrem nasprotju. Človek 20. stoletja je sicer silno napredoval v »kulturi«. Imamo zračne ladje, kino, radio, tehnične zgradbe brez primere. In vendar kaka revščina! Vse je malenkostno, prazno. Ne srečujemo več velikih avtoritet, ki bi svetile s svojim značajem in s svojo нравno silo. Vsi, zlasti tisti iz visokih krogov, so prežeti malenkostne kramarske miselnosti. Naglica modernega izkoriščevalnega pridobivanja je zamrznila in ubila srca. Vse človeštvo je postalo stroj in vse njene velike zgradbe in tehnika strmijo kot maliki v praznoto.

Vsa duševnost, vso notranje življenje je ubito. Človeštvo nima več jasnosti. Vera modernega človeka je relativizem. To je zelo komorno svetovno naziranje. Človek ni nikjer postavljen pred neizogibno nujnost. Človeku ni potrebno, da bi se absolutno odločil za ja ali ne. Vera relativizma ne pozna nikakih nespremljivih nasprotnosti. Podobna je odprtemu morju, kjer ni fundamentov, kjer se spaja val z valom. Sicer obstoja val resnice. Toda na dnu morja, v nedosegljivi globočini.

Relativizem zastruplja do skrajnosti ta otopela, opustošena človeška srca. Tudi kristjane zastruplja.

Zakaj?

Kristusov nauk je globok in veličasten. O tem ne dvomi noben resen človek. Toda Kristus zahteva — in to je bistvo Njegovega nauka —, da postane beseda meso; da postane njegov nauk življenje; da vsi tisti, ki priznavajo Njegov nauk, ki oznanjujejo Njegov nauk, ta nauk spričujejo vsak dan in vsak čas s svojim življenjem. Le na ta način more Kristus svetiti kot odrešilni voditelj v zmešnjavah slabotnega človeštva.

Krščanstvo. Kje je? Morebiti na diplomatskih konferencah? V časopisju? V politiki? V gospodarstvu? Ali ne gleda iz vsega javnega, zasebnega, gospodarskega življenja človeštva in narodov in društev le najbesnejša zver, ki skuša s svojimi ostrimi kremplji uveljaviti svoj interes neglede na bližnjega in splošnost?

Krščanstvo. Kje je? Ali pri kristjanih, ki jih je na milijone? Ali naj bo rezultat krščanstva sedanja beda, ki meče milijone ljudi na cesto? Ali naj čutijo krščanstvo ti milijoni, ki ne morejo imeti in občutiti niti ene ure notranje veselja, ampak le čup in sovraštvo? Ali naj iščemo krščanstvo v našem gospodarstvu? Ali ne gospodarita po istih načelih jud in kristjan t. j., da iščeta v gospodarstvu le brutalen dobiček? Da vidita najuspešnejše gospodarstvo v tem, da znižujeta mezde, da izkoriščata dekleta in žene?

Ali naj morebiti tem bednim pridigujemo o lepoti družinskega življenja, o svetosti in pedotakljivosti zakona? Ko pa ničesar ne napravijo vsi ti milijoni katoličanov in kristjanov, da bi jim bilo omogočeno tako življenje. Največji greh so napravili kristjani, da se niso dvignili vsi kot en mož in napovedali križarsko vojsko takrat, ko je morala prva delavska mati zapustiti svojo družino in se podati v tovarno na žrtvenik kapitalizma. Toda ni žrtvovala le sebe.

Jože Gostinčar:

Štirideset let

Štirideset let je zašlo v zaton od onečasa, ko je veliki Leon XIII. kot poveljar katoliške cerkve, izdal znamenito socialno okrožnico o delavskem vprašanju.

V tedanjih časih je kapitalizem še skoro brez resnega odpora razširjal in izvrševal svojo, delovnemu ljudstvu in posebno delavstvu pogubno moč po vsem kulturnem svetu. Radi tega je začela rasti čimdalje večja nevolja in revščina delavstva, na drugi strani se je pa pojavila kot posledica teh razmer socialna demokracija, ki se je ob enem vrgla tudi na versko vprašanje. Bila je velika nevarnost, da preide delavstvo s socializmom tudi v versko brezbriznost in popolno brezverstvo.

Kakor po navadi, je krščanska splošnost to gibanje vzela zelo na lahkó. Protivili so se le kapitalisti, ki so se bali za zlato reko, ki je iz delavskih žuljev tekla v njih žepe. Katoliških ali sploh kršč. delavskih organizacij razven v Nemčiji ni bilo.

Nemški katoliki so prvi začeli s kršč. soc. delavskimi organizacijami, in so po težkih borbah dosegli lepe uspehe. Drugod pa je vladala v tem oziru velika brezbriznost in ponekod naravnost simpatije do kapitalizma.

Toda veliki Leon XIII. je kot najvišji čuvár Kristusovega nauka z bistrim očesom zapazil veliko nevarnost kapitalizma, za versko kakor tudi družabno življenje. Zato je v svoji okrožnici pozval ves krščanski svet, da zaustavi pogubno delo kapitalizma in da delu in delovnemu človeku človeško veljavo in človeka vredno življenje.

Veliki Leon je v svoji poslanici celému svetu in v prvi vrsti kristjanom pokazal pot, po kateri je mogoče najbolje rešiti socialno vprašanje in nositeljem dela zagotoviti pošteno, stalno in dostojno eksistenco.

Leon XIII. je nastopil kot nekdanji Mojzes in je razbil za kristjane zlatega teleta — kapitalizem. Njegova okrožnica ne more pomeniti prav nič drugega.

Leon XIII. je kot izvrsten poznavalec človeške družbe in gospodarstva jasno uvidel, da je delo podlaga vsega blagostanja družbe in da šele delo daje vrednost prirodnim tvarinam, katere bi brez dela ostale mrtve, brez vsake vrednosti. Zato zahteva za delavca ono vrednost, pravico in veljavo v družabnem življenju, ki mu na podlagi dela pristojna in katero mu pa kapitalistična družba odreka.

Odmev Leonove okrožnice je bil po celém svetu velikanski. Kapitalisti so ostrmeli in so šele po preteku nekaj časa prišli do sape. Nekateri so seveda zabavljali, drugi so se posmehovali, tretji zopet so začeli misliti, kako bi z denarjem, ki so jim ga zaslužili delavci, istim natresli v oči peska v podobi malenkost-

Žrtvovati je morala tudi svojo družino in družino svojih naslednikov.

In vendar so imeli tudi takrat kristjani ves nauk in vsa sredstva in milosti, tudi Duha Resnice kakor apostoli in učenci na binkoštno nedeljo. Pa tudi danes imamo vse to. In vendar? Beseda ni postala meso in tudi danes ne postaja meso. Vemo pa to, da toliko časa ne bo čutilo človeštvo Duha Resnice in njegovo silo in moč, dokler zopet ne bo postala beseda meso.

Človeštvo mora doživeti binkoštni vihar, ki bo njegovo dušo vzburkal do skrajnih in vseh njenih globin in tajn. Vse globine človeštva morajo biti pretresene po tem viharju. Ta vihar mora očistiti dobro od hudega; resnico od laži, bistvo od videza.

ne podpore. Delavci pa so ponosno dvignili svoje glave povsodi, kjer je bilo kaj kršč. soc. organizacij. Glavno pa je bila pobuda za krščansko misleče delavce, da so se pričeli čimdalje tesneje združevati in razširjati kršč. socialistično organizacijo.

Slovenci ob tem času še nismo imeli nobene kršč. soc. delavske organizacije. Vendar pa so delavci takoj po obelodanjenju papeževe poslanice začeli razmišljati, kako bi prišli do dobre organizacije. No, tudi to se je udejevalo.

Na Vidovo nedeljo leta 1894 so romali delavci ljubljanske predilnice na Šmarno goro. Z njimi je šel tudi do tedaj neznani dr. Krek, ki je ob tej priliki sprožil vprašanje kršč. soc. delavske organizacije. Misel dr. Kreka je padla na rodovitna tla. V dveh mesecih je bilo ustanovljeno Slov. katol. delavsko društvo in sicer za celo Kranjsko. S tem društvom se je pričela po načelih Leona XIII. naša slov. kršč. socialistična organizacija, iz katere so izšle razne druge organizacije. Žalibog so se nekatere izneverile Leonu in kršč. socializmu.

Danes je osredotočena slov. kršč. soc. delavska organizacija, ki deluje v smislu Leonove poslanice in prvotnih smernic dr. Kreka — Jugoslovanska strokovna zveza v Ljubljani.

Veliki delavski papež Leon XIII. je apeliral glede delavskega vprašanja na ves katoliški svet, da pomaga po načelih vere reševati delavsko vprašanje. Praktični odmev, vsaj v katoliških jugoslovanskih zemljah, ni bil posebno velik.

Bojazen pred čepinjami zlatega teleta je pri nas še danes prevelika, zato je pa tako malo borecev v pozitivnem socialnem delu v svrhu osvobođenja dela, zaradi tega ima krščansko soc. delo že od početka zelo malo pravih in resnih prijateljev. Bankirji so v tem oziru na boljšem.

Dr. Krek je na I. Kat. shodu v Ljubljani rekel: »Dajte delavcu pravico, ne milosti.« Te besede izzvene tudi iz Leonove poslanice. To naj bi si zapomnili tudi tisti »sociologi«, ki menijo, da zadostja za rešitev delavskega vprašanja že karikatívno delo samo. Ne, tu je treba mnogo več in sicer radi tega, da bo karitativnega posla (miloščine) kolikor najmanj mogoče.

Krščansko socialistično delavstvo trdno veruje, da je na podlagi krščanstva v smislu Leonove poslanice mogoče rešiti delavsko vprašanje. Zato se pa naslanja in se bo naslanjalo v tej borbi na nauk delavca — Boga Jezusa Kristusa v trdni veri na končno zmago.

Delavci pa, ki še tavate izven organizacije, pa se zdramite in vstopite v vrsto borecev za delavske pravice — v Jugoslovansko strokovno zvezo. S tem boste najboljše počastili spomin velikega socialnega papeža Leona XIII.

Ta binkoštni vihar mora razpršiti vse megle okoli Kristusa, da bo zopet zasvetil in vodil. Ako bo doživelo človeštvo ta binkoštni vihar, potem bo spoznalo bistvo krščanstva. Potem ga bo krščanstvo postavljalo vedno pred nove probleme; ga bo vedno dvigalo iz zmešnjav in mu stavljalo jasne odgovore. Potem bo človeštvo spoznalo, da pomeni krščanstvo stalno revolucijo, stalno borbo za dobrine, katere je Bog določil za vse človeštvo. Bo spoznalo, da je krščanstvo stalna in silna borba za sadove odrešenja božjega; potem bo človeštvo čutilo v sebi, da tudi njega napolnjuje in vodi Duh Resnice. Prosimo, da bi ta binkoštni vihar tudi nas čimprej objel in zajel.

Vsem zvezam in skupinam!

Občni zbor Jugoslovanske strokovne zveze se bo vršil v nedeljo 31. maja 1931, nepavnedeljo 7. junija v dvorani Delavske zbornice. Dnevni red in vsa ostala navodila ostanejo v veljavi.

Ljubljana, dne 19. maja 1931.

Srečko Žumer, s. r., načelnik.

Peter Lombardo, s. r., tajnik.

Ne zaničujemo se sami!

Da izrabljajo kapitalisti bedo delavstva v to, da poslabšajo njegov položaj in njegovo dostojanstvo, je znana stvar. Nas tudi posebno ne razočara tako postopanje. Kajti kapitalist ne pozna niti ljubezni niti pravičnosti do človeka.

Neprijetno pa dirne človeka, če se poslužujejo takih metod delavske organizacije. Sicer je v bistvu in v naravi vsake organizacije, da skuša pridobiti čim več članov in svoje ideje prenesti na čim širši krog. Dostojna in resnično delavska organizacija bo to delala vedno tako, da bodo sredstva dostojna in da bo tudi vedno in pod vsakim pogojem čuvano dostojanstvo delavca.

Med rudarji se je ustanovila »Narodno-strokovna zveza rudarjev« pod okriljem Narodno strokovne zveze v Ljubljani. V tej zvezi delujejo po večini bivši Bernotovski z g. Štrcem vred. Do tod je vse v redu. Kot demokratje nimamo prav nič proti temu. Zadeva rudarjev pa je, kako se bodo odločili.

Rudečica sramote in jeze pa mora navdati poštenega ne le delavca, ampak vsakega poštenega človeka, če spozna, kakšnih sredstev se poslužujejo voditelji pri agitaciji. Uvedli so zopet tisto sramotno licitacijo, ki je značilna za vse korumpirane politične stranke in katere je vladala v času desorganizacije tudi med strokovnimi organizacijami. Sedaj se je ta metoda zopet na novo uvedla. Beda rudarjev naj torej služi licitaciji!

Znano je, da so prišli rudarji v tako težki položaj radi tega, ker ni bilo naročil in ker je vladal spor med TPD in ministrstvom za promet kot največjim odjemalcem in pa radi tega, ker je hotelo vodstvo TPD ohraniti svoj dobiček na isti višini. Prav vsi faktorji — Delavska zbornica, delavske organizacije in drugi — so se trudili, da bi se vsaj nekoliko omililo to težko stanje. Končno je ministrstvo naročilo 50.000 ton premoga na mesec. Narodno strokovna zveza pa trasi letake, češ le naši zastopniki so vse to dosegli. 17. aprila je izdala razglas, da je ministrstvo naročilo na posredovanje njenih delegatov 75.000 ton mesečno, s čimer da bo od ponedeljka, to je od 20. aprila dalje obratovanje v revirjih TPD zopet v polnem obsegu. Vse to da je jasen dokaz, kaj vse lahko doseže delavstvo v Narodno strokovni organizaciji. Na koncu seveda pozove vse rudarje, da naj vstopijo v njeno organizacijo.

Dejanski položaj je pa v resnici drugačen:

1. TPD je dobila le za 5000 ton več naročila, t. j. skupaj 55.000 ton mesečno.

2. V revirjih se dela le 4 dni v tednu.

Torej ni polnega obratovanja.

Kakor že rečeno, če in koliko se bodo rudarji odzvali takim voditeljem, ki menjavajo svoje prepričanje skoraj ob vsaki priliki, to je končno zadeva rudarjev samih. Kot iskreni delavci pa moramo odločno protestirati proti temu, da se tudi delavske organizacije poslužujejo takih sredstev, ki so neresnična in ki obenem žalijo dostojanstvo delavca. Tako postopanje ne vodi v konsolidacijo delavstva, ampak služi v še globlji duševni razpad in mora voditi v popolno nezaupanje do vsakega delavskega gibanja. To je pa veliko zlo. Naše geslo je in ostane: Med delavci morajo imeti besedo in veljavo le resni značaji in le poštena sredstva.

Poročila z delavskih bojišč

Jugoslovanska strokovna zveza

Železničarski vestnik

Novi uradniški zakon

A) Uradniki:

Položajna skupina	Stopnja	Plača	Plača s periodičnimi poviškami (po treh letih službe)				Položajna skupina	Osebn. drag. doklada v treh drag. razredih		
			1.	2.	3.	4.		I.	II.	III.
I.		4000	—	—	—	—	3500	1500	—	—
II.	1.	3750	—	—	—	—	3100	1500	1350	—
II.	2.	3500	—	—	—	—	2700	1500	1350	—
III.	1.	3250	—	—	—	—	2120	1350	1200	1100
III.	2.	3000	—	—	—	—	1720	1350	1200	1100
IV.	1.	2350	2550	2750	3000	—	1320	1300	1150	1050
IV.	2.	1750	1950	2150	2350	—	920	1300	1150	1050
V.	—	1450	1550	1650	1750	—	800	1250	1100	1000
VI.	—	1150	1250	1350	1450	—	650	1200	1050	950
VII.	—	910	970	1030	1090	1150	500	1150	1000	900
VIII.	—	730	790	850	910	—	400	1100	950	850
IX.	—	575	625	675	730	—	300	1050	900	800
X.	—	475	525	575	—	—	200	1000	850	750

Plače uradniških pripravnikov so te:
 1. v strokah, v katerih so zvanja razporejena od VIII. skupine, t. j. dosedanja I. kategorija:
 v I. drag. razredu Din 1800.—
 v II. drag. razredu Din 1650.—
 v III. drag. razredu Din 1550.—
 2. v strokah, v katerih so zvanja razporejena od IX. skupine, t. j. dosedanja II. kategorija:

v I. drag. razredu Din 1550.—
 v II. drag. razredu Din 1400.—
 v III. drag. razredu Din 1300.—

3. v strokah, v katerih so zvanja razporejena od X. skupine, t. j. dosedanja III. kategorija:
 v I. drag. razredu Din 1440.—
 v II. drag. razredu Din 1250.—
 v III. drag. razredu Din 1200.—

B) Zvaničniki:

Položajna skupina	Plača	Plača s periodičnimi poviškami (po treh letih)			Osebn. drag. doklada v 3 drag. razredih		
		1.	2.	3.	I.	II.	III.
I.	600	680	760	840	925	800	750
II.	440	520	600	—	900	775	725
III.	280	360	440	—	875	750	700

C) Služitelji:

Položajna skupina	Plača	Plača s periodičnimi poviškami (po 3 letih)			Osebn. drag. doklada v 3 drag. razredih		
		1.	2.	3.	I.	II.	III.
I.	425	485	545	605	700	650	625
II.	245	305	365	425	675	625	600

Na podlagi prednjih razpredelnic si lahko vsak civilni državni uslužbenec sam izračuna, koliko in kakšni prejemki mu pritečejo po novem zakonu, ker je zakon sam v tem pogledu zelo jasn.

Gre predvsem, v kateri skupini se je nahajal dne 1. aprila 1931 in kdaj je to skupino dosegel. Na primer: dosedanja uradnik III. kategorije, ki je bil preveden v II. skupino, pa ni potem nič več napredoval, se prevedel po novem zakonu v IX. skupino, s plačo z 2. periodičnim poviškom; to bi znašalo v Ljubljani 675 + 300 + 1050 = 2025 Din

za samca. Oženjenim pa priteče še rodbinska doklada kakor doslej.

Drug primer: dosedanja služitelj v Mariboru, ki je v letu 1926. napredoval v I. skupino, ka je oženjen in ima dva otroka; mesečni prejemki po novem zakonu znašajo: 485 + 650 + 450 = 1585 Din itd.

Službena doklada.

Po dolgem proučevanju je tozadevna komisija sklenila in je to tudi g. minister za promet odobril, da se smatra kot admi-

nistrativna oziroma računsko služba v smislu odredbe § 3 zadnji odstavek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o drž. prom. osobju, služba v naslednjih zvanjih:

1. Administrativni oziroma računski uradnik,
2. Skladišni uradnik, ki ni položil komercialnega izpita,
3. Nameščenci v hišah in zgradbah, če ni služba, katero opravljajo, strokovno gradbeno služba,
4. Skladiščnik, ki ne opravlja komercialne službe,
5. Postajni zvančnik, ki ne opravlja prometne službe,
6. Administrativni zvančnik,
7. Skladiščni zvančnik, ki ne opravlja komercialne službe,
8. Kurilniški zvančnik,
9. Sekcijski zvančnik,
10. Delavniški zvančnik,
11. Risar in prepisovalec,
12. Ekspeditor,
13. Čuvaj materialnega skladišča,
14. Pisarniški sluga,
15. Čuvaj v kurilnici,
16. Čuvaj v delavnici in
17. Vrtar, razen onega na postajah.

Izjemoma pripada službena doklada tudi preje navedenim uslužbencem v službi:

- a) ako so bili preje na položajih, ki niso navedeni v točkah 1—17,
 - b) ako so to službo opravljali najmanj dve leti in
 - c) ako so za to službo položili predpisane strokovne izpite.
- Pravico na službeno doklado imajo tudi uslužbeni, ki so opravljali strokovno službo manj kakor dve leti in so postali v tej službi nesposobni za opravljanje te službe:
- a) ako so bili nameščeni v zvanju, ki ni navedeno v točkah 1—17,
 - b) ako so opravljali strokovno službo in pa
 - c) ako so postali v tej službi nesposobni za opravljanje te službe.
- S tem je torej rešeno vprašanje službenih doklad, ki je povzročilo precej vznemirjenja med uslužbenci.

Bivanje otrok v Martuljku.

Vrhovni stan Borcev je povabil »Prometno Zvezo«, da bi tudi ona od svoje strani delovala na to, da se udeleži taborenja čim več železničarskih otrok, zlasti tiki, ki so slabotni in ki nujno potrebujejo zdravega gibanja in svežega zraka. Taborenje bo pod strogim vodstvom. Na razpolago bo duhovnik in zdravnik. Plačevati bo treba za vsa oskrbo na dan le 12 dinarjev. Prevoz do postaje Martuljka in nazaj ni všteti. To bo treba posebej plačati. Za železničarje pa prevozni stroški itak ne pridejo v poštev.

Prometna Zveza to hvalevredno akcijo prav toplo priporoča in želi, da bi bilo bivanja in gibanja v zdravem gorskem zraku deležnih čim več naših otrok.

Vsi člani in naši prijatelji naj prijavijo otroke pri svojih podružnicah, podružnice pa takoj centrali. Prijave naj se izvrše čimprej, da bomo mogli pravočasno vse potrebno ukreniti.

Viničarji

Zanimiva viničarska komisija se je vršila v bližini Maribora v nedeljo, dne 10. maja. Zastopnik viničarja je bil predsednik mariborske skupine tovariš Šešerko. Po določbah viničarskega reda tvorijo vsakokratno viničarsko komisijo župan občine kot predsednik in po en zastopnik viničarja in vinogradnika. Viničarsko komisijo tvorijo torej samo tri

osebe. Pri tej komisiji pa je imel vinogradnik osem svojih zastopnikov in če se vzamemo župana, kateri je tudi bil proti viničarju, je bilo tedaj skupaj 9 zastopnikov vinogradnikov proti enem zastopniku viničarja. Kakor pobesneli so se vsi drli v viničarja in njegovega zastopnika. Nič ni pomagalo sklicevati se na določbe viničarskega reda. Oni so le vpili in kričali vsak po svoje, kar si je vsak pač kateri sproti izmisliti mogel. Ta cirkus je trajal od osmih zjutraj pa do treh popoldne. Na koncu so sestavili sami po svoje nek zapisnik in je predsednik komisije slišal, da ga naj tov. Šešerko podpiše. On pa je dejal, da nima nič podpisovati, predvsem ne, ker ni bil storjen »sporazum«. Zato jim je še to moral raztolmačiti. Iz takih in podobnih prilik je razvidno, kako težko stališče ima viničarjev zastopnik in mora imeti zelo trdne živce, da v takih razmerah ohrani mirno kri. Kjer so se v občini taki ljudje, da niti besede »sporazum« ne razumejo, tam je res nujno potrebno združiti občino drugam, na čelo vodstva pa postaviti ljudi, da bodo znali vsaj, kako se vrši čisto enostavna viničarska komisija in kaj je beseda »sporazum«.

Uspehi časopisa. Tovariš iz St. Vida pri Ptuj nam piše: »Pošiljam Vam seznam novih članov. Dajal sem jim ves čas čitati svojo »Delavsko Pravico«. Časopis jim je vedno bolj ugajal, ker je delavski in krščanski, ker opisuje razmere in življenje, kakršno baš v resnici je, ker se pogumno postavlja za pravice najbolj zaničevanih in izkoriščanih; zato hočejo imeti »Delavsko Pravico« naročeno na svoj naslov in biti člani »Strokovne zveze viničarjev«. Kmalu vam pošljem še več članov in želimo, da ustanovimo pri nas skupino« itd. — Vidite tovariši vzgled, kako apostolstvo lahko vrši naš delavski tisk, predvsem pa časopis »Delavska Pravica«. Odvisno je le od tega, kako znamo in tudi hočemo delati na tem. Tudi ta tovariš je viničar, ima enake skrbi, pa toliko časa vedno najde, da stopi k svojemu sosedu in mu ponudi naš časopis. Kaj pa porečete k temu tisti, ki niti sami ne prečitajo svojega časopisa? Niti ne ponudite pa ga še komu drugemu, ki bi ga morda z veseljem in uspehom čital. Kaj naj poreče nato celo tisti, kateremu časopis naročimo, pa bi še rad, da bi mu ga na njegov dom dostavljali, ker sam je naravnost prelen, da bi se pobrigal za svoj časopis? Izgovor da ni časa, ne drži. Zavešči, izobrazbe in volje ni. Kdor časopisa ne čita, ali se zanj ne pobriga, kje leži in kje zaostane, naj nam kratkoma sporoči, da mu ga ne naročamo več. Drugim pa zopet svetujemo, da se nič ne hudujete, če kdo vzame in prečita vaš časopis. »Delavska Pravica« je pač že »fejste« in to nam bodi v ponos, da se zanimajo zanj tudi drugi. Glavno bodi, da dobi in prečita svoj časopis vsak naš naročnik, tedaj pa ga le dajte dalje drugim, predvsem viničarjem, kakor to dela naš zavezni tovariš od St. Vida pri Ptuj. Uspehi vam bodo zagotovljeni. Tako ravno najbolj morete delati za razmah našega viničarskega pokreta. Vsak naj nekaj stori, vsi skupaj pa izvršimo ogromno delo in le tako pridemo do zmage. — Tajnik zveze.

Maribor. Nekdo iz Počehove je vzel »Del. Pravico«, naslovljeno na tov. Veingrl Ivana, napisal gor »nepoznan« in časopis vrnil pošti, katera je poslala istega nazaj upravi. Tov. Veingrl je v Počehovi vsem znan, je že nad sedem let viničar na enem mestu in je tudi dolgoletni član naše »Strokovne zveze vini-

Krščanski socializem in Karl Marx

Znanstveni in kulturnohistorični pomen Marksovega nauka.

(Zbrani spisi župnika Hohoffa.)

(Dalje.)

V zelo raztegnjenih mejah moremo ta dokaz tudi doprinesiti. Dokaze za to sem podal že zgoraj in že prej v svojem spisu o »Pomenu Marksove kritike o kapitalu« (1908 S. 13. do 19. 35 ff.). Celo na verskem polju ali še bolj rečeno v mitoloških predstavah moremo zaslediti vpliv ekonomskih razmer. Rimljani ne bi bili častili božanstev kakor Ceres, Bacchus, Pomona, če se ne bi bili pečali s poljedelstvom, vinogradništvom, s sadjarjo in vrtnarstvom; ne bi bili častili boga Termina, ko ne bi bila pri njih obstojala privatna lastnina sveta in zemlje. Döllinger poudarja zelo pravilno »poljedelski značaj« religije starega Rima. Najstarejši sestavni deli rimske religije kažejo namreč na poljedelstvo, v nekaterih potezah tudi na pastirsko življenje... Za vsa poljedelska opravila, za gnojenje, za posetev, za oranje, za branjanje, za cepčenje so imeli posebne bogove: Picus ali Picumnus, Saturnus, Stercutius, Faunus, Silvanus itd.

Ko se je udomačila trgovina, je nastal tudi za njo poseben bog Merkur, katerega je bilo že leta 453 pred Kristusom

rojstvom posvečeno svetišče, slično kakor je bil pri Grkih Hermes bog trgovcev in likratni patron tatov.

Profesor Franc Staudinger pravi po pravici: Historični materializem nima nobenega opravka z metafizičnim materializmom Holbacha, Büchnerja itd. Stremi le za tem, da bi preiskal zvezo, ki jo more dejansko dokazati, med telesnimi in duhovnimi pojavi.

Še manj ima pa skupnega z etičnim materializmom. Nasprotno. Značilno za celotno Marks-Engelsovo znanstveno mišljenje je dejstvo, da odseva iz njega gotovo latentno obstoječ etičen tok. Na to etično podzavestno lastnost se sklicuje tudi dr. Ludwig Woltmann, da bi jasno predočil tudi marksistu, da je nujno, da gre razvoj v tej smeri, da se preide preko le ekonomskega do etičnega stališča. Dokazuje, da je Marksovo zgodovinsko naziranje v bistvu popolnoma etično, četudi ne v obliki kakšnega »moral-pri-garja«, ampak bolj v obliki satire in da pride v njegovem zgodovinskem naziranju do večjega izraza zasmeh in roganje srca, ki je v svoji notranjosti napolnjeno s tugo. Kaže na to, kako je pod materialistično skorjo skrita moralna teologija. Razlikovanje zgodovinskega razvoja človeškega reda in npravnosti, vseli sodb o gospodovalnih in hlapčevskih razmerah, o nadvrednosti in iskoriščevanju, o svobodi in zatiranju — ne smemo pojmovati le kavzalno, ampak vsebujejo etično vrednotenje, katero teoretično tako ostro odklanja. Končno pravi: Socializem je v

prvi vrsti etična nujnost. Marksizem, če je dosleden, ne more izbegniti idealizmu ali pa celo Kantovi filozofiji.

O prvem znanstvenem delu triindvajsetletnega Engelsa, o »Obrisu k kritiki nacionalne ekonomije«, ki je izšlo leta 1844, pravi profesor Karl Vorländer sledeče: Ves sestavek je prežet npravnega odpora proti nesramni sebičnosti starejše, kakor tudi proti hinavščini, nedoslednosti in nenravnosti novejše nacionalne ekonomije, katera obvladuje vsa polja v škodo svobodnega človeštva. Bistvo trgovine je »nenravnost«, »sovražnost«, »nečloveškost«, konkurenti so »čreda divjih zverí« itd. »Producirajte z zavestjo, da ste ljudje, ne pa kot razbiti atomi brez človeške zavesti, le tedaj morete dospeti do položaja, ki je vreden človeka.«

V spisu »Vera in npravnost« (1907) pravi znani marburški filozof Herman Cohen »o veliki stranki«, za katero se bori socialističen problem v svoji doslednosti v mejah sedanjega svetovnega položaja, takole: »Ta stranka in njen program sta nastala na podlagi idealizma nemške filozofije. Kant in Fichte, celo Hegel so mogli biti zaradi svoje državne ideje njeni krušni očetje. In vendar je postala danes beseda npravnost in filozofični pojem etike v telu krogih v posmeh kakor tudi vsak odnos na vero. Zgodovinsko materialistično naziranje je najostrejši nasprotnik napram idealizmu, v katerem ima socializem tako z ozirom na pojem kakor tudi z ozirom na zgodovino svoje korenine. »Socializem ima prav v toliko,

v kolikor temelji na etiki.« Le idealizmu sovražen egoizem, ki je pravi materializem, zanika vero in priznanje ekonomskega prava socializma in se sklicuje na pisano pravo, na pisane privilegije stanov.

»Materializem t. j. naturalistično utemeljevanje socializma je pojmljiv pri Langeju kakor tudi pri Marksu in Engelsu le kot opozicija proti retoričnemu in navideznemu idealizmu njihovih nasprotnikov, dejansko je pa nespravljivo nasprotje proti bistvenemu principu socializma. Zaradi priznanja idealistične politike nasproti nizkotnemu Aristotelevemu aristokratizmu, kateri smatra suženjski ustroj združljiv z božjim svetovnim redom, je pravzaprav Kant »resnični tu pravi povzročitelj socializma«.

Profesor Cohen priznava sicer odločno idejo socializma, vendar pa stavi na takratni politični socializem »važne zahteve: 1. Materializma se mora kot podlage ne le »začasno« otresti, ampak se mu mora radikalno odpovedati. 2. Kot krono svojih stajbi ne sme, tako kot etika, tudi socializem zavrniti idejo na Boga, seveda pomeni ta ideja le vero na moč dobrega, upanje na uresničenje dobre stvari.

Zelo važno je tudi, kaj pravi k socializmu petrogradski profesor Tugan-Baranovski: »Kapital« Karla Marksa ne obsega teorije socializma, ampak teorijo kapitalističnega razvoja, ki vodi v socializem. Podružabljenje produkcijskih sredstev je za socialiste le sredstvo, da bi dosegli svoj najvišji cilj: »Odstranitev iz-

čarjev». Tako delo tistega »nekoga« pa se imenuje najpodlejši vandalizem in ima samo zle namene, kje in kako škodovati našemu kršč. soc. strokovnemu pokretu med viničarji mariborske okolice.

Rudarji

Hrastnik. Jugosl. strok. skupina rudarjev je imela preteklo nedeljo članski sestanek pri g. Logerju na hribu. Sestanek je vodil načelnik Podstudenšek, č. g. Zaler je referiral o osnutku novega rudarskega zakona. Debatu, v katero so ponovno posegli tovariši Napret, Volavšek, Hribšek, Zaler, Podstudenšek in drugi, je bila zelo na višku. Sklenili smo, da bomo predlagali J. S. Z., ako se ji zdi umestno, da skliče po vseh rudarskih revirjih sestanke, da se ta zadeva delavstvu pojasni. Na sestanku se je ugotovilo, da delavce na Ostrm pri fajnranju menjajo, med tem ko se v Hrastniku tako postopa, da so nekateri več doma kot drugi. Nekateri so mnenja, da bi se to težko odpravilo, večina pa misli, da bi se razmere, ki so na Ojstrovem, prav lahko posnemale. Ob koncu se je sprejel sklep, da se v povelje tedenski razgovori, pri katerih se bo obravnavala knjiga »Rerum novarum«. V mesecu maju bodo sestanki vsako soboto zvečer od 8 do 9. Pozneje pa od 7 do 8 zvečer. Če bomo ta sklep dobro izpeljali, bo mnogo koristil.

Hrastnik. Strokovna zveza rudarjev ima redne odbore seje vsako prvo soboto po petnajstem in vsako prvo soboto po prvem. Rudarji, ki imajo kakšne želje, naj to naznanijo odboru. V nedeljo se vrši sestanek rudarjev pri g. Logerju na hribu ob eni popoldne. Obravnavali bomo rudarski zakon in druge važne zadeve. Naša dolžnost je, da gremo na sestanek polnoštevilno.

Usnjarji

Vrhnika. V Pollakovi tovarni usnja imamo redukcije že od novega leta sem. Sploh je pri nas velika kriza. Ljudje so celo sedaj na spomlad brez dela in zasluzka. Prav rad se vsak spomni znane besede v prejšnjem času: »Ko bo zapela kukavica, dobim delo v desetih krajih«. Pa danes tega ni več in kakor vse kaže, še ne bo nekaj časa. Pollakova tovarna ustavi obrat popolnoma v kakih 14 dneh. Delavstvo se z skrbjo vprašuje, koliko časa bo tako. Delavstvo se pa tudi ni zadosti pripravilo za te slabe čase, oz. bolje povedano nič. Hipno navdušenje nekaterih za organizacijo je ponehalo ob prvem neuspehu in vsaka korajža za delo je padla. Pač pa je bilo pri nekaterih razumevanje za zabavljanje čez organizacijo, ki tudi sedaj še ni popolnoma ponehalo. Vendar moramo na tem mestu ugotoviti, da tudi tisti, ki so izstopili iz organizacije, niso popolnoma pozabili, kje je kak funkcionar organizacije, in so se sedaj začeli k njemu zatekati, naj jim pomaga. Preje niso imeli nikake volje in razumevanja, sedaj je obojega malo več. Zakaj? Zato, ker pričakujejo pomoč. Ko bo pa zopet čas delati za skupni blagor vseh delavcev, pa teh ne bo blizu. Od vsake stvari se delavec nekaj nauči in tudi od te krize naj se nauče zvesti in odpadniki, da je pričakovati boljše bodočnost delavskega stanu le v organizaciji, v kateri pa ostanimo v vseh dobrih in slabih časih, ji pomagamo do napredka in zmage. Živi borba!

Razno

Prevalje. V »Slovenec« z dne 30. apr. t. l. pod rubriko »Zupani govore« najdemo, da se je banska naredba napačno razumela, da so v seznamu vsi delavci, dvinarji ter hlapi, ker ti so kuluka prosti. Upamo, da to velja za vso banovino in da tudi naša občina ne bo delavcev klicala na kuluk. Celo zimo nas je bilo

večina brezposelnih, a sedaj, da bi si kako paro zaslužil, pojdi pa na kuluk. — 1. maja so pri nas stali vsi obrati: parna žaga, jeklarna Guštajn, papirnica, kjer so imeli delavci plačane sihte. Vse industrijsko delo je počivalo razen cestnega prometa. — Več delavcev.

Celje. Dne 10. maja t. l. se je vršil občni zbor naše skupine. Udeležba je bila izredno lepa in debata prav živahna. Izredno zanimanje so pokazali zlasti mlajši ljudje. Izvolil se je novi odbor, deloma s starimi deloma z novimi člani, ki nam jamči, da bo pridno gradil organizacijo. — V nedeljo, dne 31. t. m., ob 9 dopoldne bo t. redni sestanek naše skupine. Govoril bo tov. Fr. Mikeln. Vabimo vse člane in prijatelje, da se sestanka gotovo udeležijo.

Celje. V tovarni Westen zadnje čase vedno po malem odpuščajo delavce. Prošli teden so jih zopet odpustili 14, po večini mlajše, a med njimi tudi nekega Pešak Franca, ki je delal v tovarni že 25 let. Baj se je jokalo, ko je zvedel, da je odpuščen. Kedaj se bo delavstvo zavvedlo, da je njihova moč le v strokovni organizaciji in da je vse drugo tarnanje zastoj?

Krekova mladina

Hrastnik. Gibanje Krekove mladine: V četrtek na Vnebohod je naredila naša podružnica popoldanski izlet k Sv. Katarini. V naravi, pri vseobči veselji razpoloženi je popoldan kar prehitro potekel. Za binkošne praznike se opravljajo »borci« na dvodnevno taborenje na Sv. Planini. — Pevski zbor »Krekove mladine« ima vaje ob nedeljah popoldne. S tem je zavarovana mladina, ki stoji v naših vrstah, da ji ni potrebno v ponočnem času okrog hoditi, kar je gotovo tudi staršem povolji.

Krekova družina Sv. Peter-Ljubljana. V nedeljo, 17. t. m., se je vršil izlet naše družine k Sv. Joštu nad Kranjem. Krekovec se je pridružil tudi več naših prijateljev. Sv. mašo je ob lepi udeležbi tudi raznih posetnikov gore Svetega Jošta daroval prijatelj delavstva naš preč. gosp. dr. Josip Debevc, ki je imel tudi zelo lep in značilen govor. — V svojem govoru je omenjal okrožnico papeža Leona XIII. »Rerum novarum« ter o položaju in pravicah delavstva tako, da je njegov govor napravil na vse navzoče globok vtis. Po sv. maši se je vršilo slikanje in kosilo. Popoldne pa si je članstvo naše družine privoščilo posestnega razvedrila. Uprizorila je »nogo-metne tekme« v dolini pod križem. S turističkim vlakom smo se vrnili v Ljubljano z željo, da bi mogli v naravi in na Sv. Joštu preživeti še mnogo takih dni.

Jesenice. V soboto 25. maja zvečer po smernicah se vrši v Krekovem domu redni sestanek Krekove družine. Tovariši, zavedajte se svoje dolžnosti in pridite polnoštevilno. Živi borba!

Delavsko zadružništvo

VABILO

na redni letni občni zbor Prve delavske hranilnice in posojilnice r. z. z o. z. v Ljubljani, ki se bo vršil v nedeljo, dne 31. maja 1931. ob desetih dopoldne v uradnih prostorih na Miklošičevi cesti 22-I. s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo načelstva; 2. Poročilo nadzorstva; 3. Odobritev rač. zaključka za leto 1930. 4. Čitanje revizijskega poročila; 5. Volitev načelstva; 6. Volitev nadzorstva; 7. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, se bo vršil pol ure kasneje na istem mestu in pri istem

dnevnom redu drugi občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

V Ljubljani, dne 15. maja 1931.
Kristofič, I. r. Gostinčar Jože, I. r.

Občni zbor »Železniške družine«

Dne 3. t. m. se je vršil prvi občni zbor »Železniške Družine«, stavbne in kreditne zadruge železniških uslužben- cev in upokojencev Dravske banovine. Na občni zbor so prišli večinoma le ljubljanski člani, mariborski so se opravičili.

Občni zbor je potekel v lepi slogi, poročila združnih funkcionarjev so bila odobrena z zadovoljstvom.

Iz predsedniškega poročila je razvidno, da se je v Ljubljani izvršila parcelacija različnih parcel, v skupni iz- meri 26.922 kv. m. Na tem zemljišču bo zraslo v kratkem 40 stanovanjskih hiš. Treba je le, da člani izvrše vse formalnosti, ki so potrebne pri knjiženju, po- tem bo pa mogoče takoj preskrbeti za- prošena posojila, kakor tudi prost pre- voz gradbenega materiala.

Pri volitvah je bilo vodstvo zadruge izročeno povečini dosedanjim možem.

Podporni fond naše strokovne organizacije

Pred in med vojno je imela JSZ močan podporni fond, iz katerega so prejemali člani podpore, predvsem v slučaju bolezni. Z reorganizacijo JSZ in po ustanovitvi zvez posameznih strok, se je fond opustil, ker so nekatere zveze organizirale svoje fonde. Po centralizaciji organizacije 1. 1927 pa vsako leto težje občutimo vrzel, ki jo ustvarja pomanjkanje podpornega fonda.

Na letšnjem občnem zboru bodo delegatje že lahko konkretno debatirali o organizaciji podpornega fonda, o prispevkih in dajatvah. Na drugem mestu prinašamo njegov točen načrt. Tu le pojasnilo: Podporni fond o strokovni organi- zaciji ima namen pomagati članstvu v onih slučajih, ki najčešče nastopajo v delavskem življenju in za katere je pravno najmanj poskrbljeno. Delavstvo, organizirano v svoji strokovni organizaciji, si mora samo pomagati. Mesec za mesecem bomo pobirali prispevke v celotni članarini in potem izdajali podpore.

Ker ni zaslužek vseh članov enak, sta v načrtu dva plačilna razreda. Člani I. razreda bi plačevali mesečno 15 Din, II. razreda pa 20 Din. Od mesečnega prispevka člana bi vsaka organizacija obdržala 1 Din. Ostalih 14, oziroma 19 Din pa bi plačevali JSZ blagajniki z mesečnimi obračuni. Denar podpornega fonda se bo vodil samostojno in ločeno od denarja za upravne izdatke.

Brezposelnost je naša največja rana. Podporni fond naj tu največ pomaga. Odvisno od let članstva bodo člani prejemali brezposelno podporo najmanj 5 in največ 13 tednov, tedensko najmanj 50 Din in največ 75 Din, v II. razredu pa 65 Din in 100 Din. Dela iščoč člani II. razreda bodo prejemali še lahko za potne stroške 100 do 150 Din.

Bolezen je radi sistematičnega dela zavarovanja mnogo manjše zlo kot je brezposelnost. Ker je tudi bolni član pri daljši bolezni večji revež kot pri kratki, se bodo izdajale bolniške podpore šele z 11. tednom bolovanja, in to tedensko v I. plačilnem razredu za zgoraj omenjeno število tednov od 20 do 30 Din, v II. razredu pa od 30 do 45 Din. Ob smrti svojcev bi marsikdo želel danes kako podporo. Sedaj jo bo dobil od svoje strokovne organizacije. Člani nižjega razreda bodo dobili ob smrti novorojenčka ali otroka starega do 4. leta 30 in 60 Din, do 14 let 100 Din, nad 14 let pa 130 Din, člani višjega razreda pa 40, 70, 130 in 150 Din.

Razlika bi bila le pri sezonskem delavstvu, ki bi plačevalo mesečno 35 in 60 Din, brezposelno podporo bi prejemalo brez ozira na leta članstva vedno po 8 tednov in po 50 Din tedensko. Podpore se bodo razdeljevale po posebnem pravilniku.

Članarina: I. plačilni razred 15 Din, II. plačilni razred 20 Din.

Leta članstva	Tednov	Brezposelna		Bolezen		Potnina le 2. razr. Din	Pogrebna za umrle svojce	
		1. pl. r. Din	2. pl. r. Din	1. r. Din	2. r. Din		1. razr. Din	2. razr. Din
1	5	50—	65—	20—	30—	100—	za novorojenčka	
3	7	50—	65—	20—	30—	100—	30—	40—
5	10	60—	80—	24—	38—	120—	60—	do 4. leta 70—
7	13	65—	90—	26—	40—	130—	100—	do 14. leta 130—
10	13	75—	110—	30—	45—	150—	130—	čez 14. leto 150—

koriščenja ljudi po ljudeh. Objektivno dejstvo izkoriščanja morejo zanikati le taki meščanski učenjaki, kateri so sami prevzeti od razrednih predsodkov. Pojem izkoriščanja ima pa etični karakter. In istotako izhaja pojem človeškega dela (v nasprotju z živalskim in mehaničnim delom) v bistvu iz najvišje etične ideje socializma, iz enakopravnosti človeške osebnosti, dočim ni imelo antično svetovno nazoriranje n. pr. se nobenega razlikovanja med delom sužnjem in konja, iz tega sledi: Socializem ni le veda, ampak tudi ideal; ne le analiza obstoječega reda, ampak tudi poziv k socialnemu udejstvovanju; ni le pusta teorija, ampak živa praksa. Važno je le: 1. da se etičnih misli, katere vnesemo v socialno znanost, kot takih zavedamo, to je, da ne vidimo v njih morebiti le izraza objektivne istinitosti. 2. Da imajo splošno veljavo, to je, da niso posledica naših subjektivnih svojevoljnih sestavov, ampak da so neizbežna posledica pravne zavesti, ki velja za vsakega normalnega človeka. »Ako izločimo nauk o absolutni vrednosti človeške osebnosti, ostanejo vse demokratične zahteve našega časa prazno govorjenje.« Gotovo, Kant ni bil socialist; on brani privatno lastnino produkcijskih sredstev, katere se vendar »na podlagi neizprosni- h, gospodarskih zakonov izpremeni v pravo izkoriščanja ljudi po ljudeh in »pri- rojena enakost vseh v prazno juridično domišljijo.« Toda v misli o enakopravnosti vsake človeške osebnosti, katere pride ravno v Kantovi filozofiji najsistematič-

nejše do izraza — je teoretična utemeljitev socialističnega svetovnega nazoranja, v kolikor se opira na etični princip.

V tedniku nemške socialne demokracije »Die neue Zeit« pravi Sadi Gunter: »Gospodstvo kapitala napravi tistega, ki nima nič, kljub navidezni svobodi, za delovno sredstvo tistega, ki poseduje. Ne gre za to, če je imel Kant sploh socialistične ideje, ampak za to, če more njegova etika dejansko služiti kot izhodišče za socialistično etiko... V tem smislu, če in kako je socializem v zvezi s Kantom, ne bo vprašanje zanikajoče, ampak pritrjujoče. Sicer noče kritičnemu filozofu peti slave, vendar pa mora priznati, da je napravil Kant po Sokratu — Platonu prvi bistveni napredek v znanstvenem zajetju etike. Pot od Kantove etike ne vodi le historično, ampak tudi logično k socializmu — k socialistični etiki, ki si danes dela pot.

Priznani voditelj avstrijske socialne demokracije dr. Viktor Adler je izjavil v avgustu 1895 v nekrologu v počaščenje Engelsa, da je mogoče nadomestiti »materialistično podlago Marks-Engelsovega nauka s Kantovim naukom«. Dalje pravi Edvard Bernstein, da bi ne mogel podpisati stavka v komunističnem manifestu: »Delavstvo nima nobenih idealov, ki naj bi jih uresničil.« Isti pisatelj nadaljuje: »V njem (namreč v manifestu) vidim le produkt samoprevarje, če ne le igračkanje besedi pisatelja. — Preziranje ideala, dvig materialnih faktorjev do vsemočnejše sile v razvoju je samoprevara, katero tisti

sami, ki jo oznanjujejo, pri vsaki priliki odkrivajo in jo bodo odkrivali.«

Napram vsemu temu pravi Marks s polno pravico: »Če govore Vorländer in novi kritiki o nujnosti, da se izpopolni marksizem po praktični filozofiji Kanta in če govore v fundamentalnem pomenu Kantove etike v svrhu utemeljitve modernega socializma, je to točka, kateri se mora marksizem nujno opreti.«

Ravno duševno najvišje stojič in najpomembnejši, filozofično orientirani socialisti so danes tega nazoranja, da se mora marksizem odpovedati materializmu in priznati Kanta. To nazoranje ima sicer veliko opravičenega za podlago, toda povrat k Kantovi spoznavalni teoriji, ravno tako kakor obnova Kantove etike, ne bi bil znanstveni napredek, ampak nazadovanje; ne bi bila koristna reakcija napram marksizmu, ampak ravno nasprotno. Marks je čisto pravilno spoznal, da je Kantova spoznavalna teorija, kakor tudi etika nerabna. Kant ni bil genij, njegova kritika razuma ni bilo dejanje Kopernika. Marks je bil genij, njegov »Kapital« pomembnejši in dragocenejši kakor odkritje Kopernika. Popolnoma resnično sodi H. Heine, katerega sta Marks in Engels kot ostrega misleca visoko cenila, o Kantovi kritiki čistega razuma, da je pisana v tako težkem, suhoparnem stilu, da je njegov način pisanja in njegov jezik slabejši in da zasluži večjo grajo, kakor katerikoli drugi filozof, zlasti ker ni imel zmožnosti, da bi ustvaril boljši jezik. Le

Občni zbor je pokazal, koliko koristnega nudi »Železniška Družina« svojim članom, zato jo vsakemu, ki si namerava postaviti lasten dom, najtopleje priporočamo.

Vabilo na izredni občni zbor Mariborskega konzuma, r. z. z o. z. v Mariboru, ki se bo vršil dne 5. junija 1931 ob 09 na Koroški cesti št. 1 v Mariboru.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika zadnjega občnega zbora,
2. Sklepanje o likvidaciji,
3. Volitev likvidatorjev,
4. V slučaju, da se likvidacija ne sprejme, volitev članov načelstva in nadzorstva,
5. Slučajnosti.

Ako na tem izrednem občnem zboru ne bo zastopana vsaj polovica članov, se bo vršil tekem treh tednov, t. j. dne 26. junija 1931 ob istem času in v istih prostorih z istim dnevnim redom drug izredni občni zbor, na katerem se bo veljavno sklepalo z večino dveh tretjin navzočih glasov brez ozira na število udeležencev.

Čitajte „Ogenj“!

Sezonski delavci: Članarina 35 in 60 Din, brezposelna podpora tedensko po 50 Din, doba brezposelne podpore 8 tednov; ostalo kot drugi delavci.

Naš strokovni fond za podpore bo pomenil za vsakega našega člana povečano sigurnost eksistence. Vedeti pa moramo, da moramo zanj sami zbirati — organiziranega delavstva v borbi nihče ne podpira. Celotna organizacija pa bo na svoji moči in ugledu le pridobila. Inozemske krščanske strokovne organizacije imajo močne fonde. Zgradimo ga tudi mi! Ob 20letnici sistematičnega dela JSZ postavimo s podpornim fondom na obnem zboru nov močan steber!

Valant, blagajnik JSZ.

Doma in po svetu

† Minister dr. Matko Drinković. Dne 18. maja 1931 je umrl na Dunaju bivši minister za socialno politiko in narodno zdravje dr. Matko Drinković, predhodnik sedanjega ministra Preke. Spominjamo se, da je rajni pokrenil revizijo obstoječe socialne zakonodaje, predvsem zakona o zavarovanju delavcev, ki je še danes pereča in življensko interesna celokupno delavstvo.

Pridobitni krogi so bili po predsedniku vlade pozvani, naj z vsemi silami delajo za odpravo gospodarske krize. Apel je na mestu, ker je skrajni čas, da se egoizem poedincev in posameznih socialnih skupin usmeri v dobrobit vseh slojev in države kot celote.

Slovenski pridobitniki nastopajo zadnje čase za popolno enotnost trgovskih, obrtnih in industrijskih zbornic, kar je v redu in prav. Pripomniti pa je, da isti činitelji delujejo javno, še bolj pa tajno za cepitev delavske socialne in zaščitne zakonodaje po raznih kategorijah delavstva ter za delitev delavskih zbornic kot razrednih zastopnic vseh delavcev in nametencev.

Večja skupina bivših samostojnih demokratov je te dni spet podala izjavo zoper federativno ureditev naše države, češ, da so ta načrt skuhalo bivši voditelji (Pribevič), sami pa da niso vedeli zanj.

Nov predsednik francoske republike. Največji dogodek preteklega tedna so

bile volitve novega predsednika francoske republike. Nasproti sta si stala dva jaka kandidata: Doumer, predsednik senata, in Aristide Briand, ženijski govornik in vodja francoske zunanje politike. Vse je pričakovalo, da zasede predsedniški stol Briand; pri tajnem glasovanju pa je zmagal Doumer na ta način, da je celo večja skupina Briandovih pristašev oddala glasove zanj. Izid, ki je presenetil Francijo in mednarodni svet, pomeni afront zoper meglen panevropski načrt Brinanda, afront proti nemški agresivni politiki zoper mirovne pogodbe, skratka desnejši kurz v vodstvu francoske zunanje politike ter konec Briandovega režima za dogleden čas.

Zborovanje društva narodov, zlasti zasedanje evropske komisije, je stalo pod vtisom Briandovega poraza, ker si diplomati niso na jasnem, kam bo krenila Francija. V vprašanju carinske unije med Avstrijo in Francijo se je dosegel sporazum in bo pogodbo pretreslo haaško mednarodno razsodišče.

Naša soseda Romunija se nahaja v mučnem položaju in ima vladni šef prof. Jorga velike težave. V boju zoper partizanstvo in korupcijo, nihajoč med diktaturo in demokracijo, se še ni znašel. Izgleda, da ne bo kos romunski bojarski vseomogočnosti in tako stoji pred nami notranje-politični položaj Romunije še ves v meglo zaviti.

Socialna in gospodarska politika

Nova delavska okrožnica

Ob priliki proslave 40 letnice delavske okrožnice Leona XIII. je izdal sv. oče Pij XI. takozvano dopolnilno okrožnico »Ob 40 letnici« (Quadragesimo anno).

Izvelec o tej okrožnici sta sicer prinesla »Slovenski List« in »Slovenec«. Vendar pa so izvečki taki, da ne podajajo popolne jasnosti, odnosno nič izrazitega ni na njih. Zaradi tega ne moremo še izreči svoje sodbe o tej okrožnici. Povrnemo se pa k njej, kakor hitro bomo dobili njen original.

15. Zasedanje mednarodne delavske konference. Na prihodnji mednarodni delavski konferenci, ki bo v najkrajšem času, bodo razpravljali o sledečih predmetih:

1. Revizija vseh dogovorov v splošnem, posebej pa še o konvenciji o nočnem delu žensk.
2. Najnižja starost, pri kateri se smejo zaposljevati mladoletni v neindustrijskih obratih.
3. Delovni čas v premogovnikih.

Naše delavstvo in Francija.

Splošne razmere v Franciji niso našemu delavstvu posebno ugodne. Eden glavnih vzrokov za to je gotovo v tem, da še ni sklenjena konvencija med Francijo in našo državo. Čudno je, da Francija še ni hotela skleniti take pogodbe z nami, dočim jo je z Avstrijo že davno. Njeno zadržanje je naravnost zagonetno.

Skoraj gotovo je Francija sama uveljavila, da ne more svojega postopanja ute-

meljevati s pametnimi razlogi. Kakor doznavamo, se je končno odločila, da sklene z Jugoslavijo slično konvencijo, kakor jo imamo z Nemčijo. Upajmo, da jo dobimo v najkrajšem času.

Ne drži

Pred kratkim je izšla knjiga »Trgovsko obrtno industrijski vestnik«, v kateri je v članku »Naša industrija in trgovina« napisal znani gospodarski ekonom med drugim tudi naslednje: »Kakor je racionalizacija s stališča kapitalizma umevna, ima pa s socialnega stališča senčne strani. Racionalizacija je rodila sicer znižanje produkcijskih stroškov, istočasno pa tudi skrčenje števila delovnih moči, tedaj povečanja brezposelnosti, kar zopet nalaga kapitalu nova socialna bremena (podčrtal jaz). Niso pa to pojavi lokalnega značaja, temveč zavzemajo industrijo celega sveta, in tudi sedanja gospodarska kriza ni socialnega značaja, temveč vsesplošna itd.«

Res je, da vsi trpimo pod težo sedanjih gospodarskih razmer, katere pa je ustvaril ravno pohlep po čim večjem dobičku. Racionalizacija prinaša gospodarski pogin in propad. Na tej podlagi, ki bazira sedaj, sicer drugače ni mogoče. V članku samem je mnogo dobrega, toda tega, kar smo citirali, nikakor ne moremo odobravati.

Koliko in od kedar so nosili kapitalisti večja bremena, odkar narašča brezposelnost? Nad 10.000 delavcev imamo na čisti. Na tisoče jih dela samo nekaj dni v tednu. Tisti pa, ki imajo še skorjo kruha, imajo plačo pod minimum. Članek v predzadnji »Delavski Pravici« je ugotovil, da plača navaden delavec trikrat več davka kakor kapital. Morda so tu misljena bremena, ki jih nalaga socialno zavarovanje. Saj vendar na vse zadnje to tudi plača delavec s tem, ker ima manjšo plačo in je to samo videz, da plača podjetnik. Ravno od strani pridobitnih krogov je največji odpor proti socialnemu zavarovanju in ravno radi tega še sedaj nimamo o tem novega zakona, kateri bi naj prinesel ne samo izboljšano bolniško in nezgodno zavarovanje temveč tudi zavarovanje za starost in onemoglost. Nesmiselno je torej poudarjati videz, da kapital skrbi za delavstvo in da se mu nalagajo kakršnekoli nove dolžnosti.

Vse to, kar se danes da delavstvu, pa najsi bo v kakršnikoli obliki, je sad njegovega dela, in je kapital kakor vsa človeška družba dolžna izpopolnjevati krščanska načela, ki pravijo, da se mora delavec pošteno plačati. Ker se pa od tega z vsakim dnem bolj oddaljujemo, je jasno, da propada kapital in z njim vred trpi tudi delavstvo. Za tiste pa, ki imajo vsega dovolj, je vedno dobro poskrbljeno. Rozman.

To in ono

Hrastnik. Preteklo nedeljo so naši steklarji na slovesen način obhajali Florjanovo nedeljo. Ob 10 uri je bila slovesna služba božja, pri kateri je imel cerkveni govor č. g. Kuhar iz Ljubljane. Po maši je udeležence pogostila steklarna s tem, da jim je nudila primeren prigrizek.

S Novice iz Hrastnika. Del. politika piše 2. maja pod naslovom: »Doma in po svetu« med drugim: Za novo cerkev Kristusa Kralja so nabrali čez 400 tisoč Din, med tem pa bolnice zavračajo težko bolne, ker nimajo zanje prostora. Protituberkulozne lige bi rade sanirale najbolj kričeče brloge tuberkuloze, a nimajo sredstev; na stotine brezposelnih se obrača za podpore na javne urade, ki nimajo kredita, tisoči otrok ostanejo vse svoje življenje slabiči, ker nimajo zadostne hrane. Kaj hoče člankar doseči, da veže s tem nabiralno akcijo za novo cerkev v Hrastniku, ni težko uganiti. Konstatiramo, da je člankar izpustil še celo vrsto socialnih nalog, katere kričijo po rešitvi. Avtorju ni znano, da plačujemo Jugoslavi razne davke, da je dolžnost družbe, kateri je izročeno varstvo za narodni blagor, skrbeti tudi za bolne.

Zakaj tega ne ve? Zato, ker ima nalogo, da pomaga med delavstvom širiti s kapitalizmom vred protiverski duh.

Za kratek čas

Pristna ameriška. Pri neki železniški nesreči v Illinois-u je neki potnik smrtno ponesrečil, drugemu je pa zmečkalo nogo. Vdova smrtno ponesrečenega je dobila odškodnino 5000 dolarjev, oni z zmečkano nogo pa 15.000 dolarjev.

Ko se je pritožila vdova proti prenizki odmeri odškodnine, pri čemer se je sklicevala na to, da je drugi dobil za izgubo ene noge več, je družba odgovorila takole: »Vi lahko dobite s 5000 dolarji zopet drugega moža, dočim ne more drugi ponesrečenec za 15.000 dolarjev dobiti nove noge.

Preveč odkritosrčen. Neki trgovec je hotel potno dovoljenje v inozemstvo. Ko ga je vprašal politični uradnik, če ima kaka posebna znamenja, je odgovoril: »Da. Manjka mi slepo črevo.«

Listnica uredništva.

Zaradi obnega zbora bo izšla prihodnja Delavska Pravica en dan prej. Prosimo vse sotrudnike in dopisnike, da to vpoštevajo in pošljejo material do sobote do 10. ure dopoldne.

Hermann Suderman:

GOSPA SKRB

Roman

III.

Prav tisti čas je sklenil, da bo »belo hišo« obiskal. Čisto na svojo pest. Odlagal je to pot na pomlad, a ko je prišla pomlad, ni imel poguma za to. Odložil jo je na jesen, a tudi potem so se vrinile vse mogoče zapreke. Nekoč je zagledal velikega psa, ki si je sam potepal po travniku — kdo naj bi vedel, če ni stekel? — in drugič se je v povešenimi rogovi zapodil vanj bik.

»Da, ko bom velik kot brata,« tako se je tolažil, »in bom hodil v šolo, bom vzel palico in pobil steklega psa, in bika bom zgrabil za roge, da mi ne bo nič mogel.«

In odložil je pot na naslednje leto; tedaj je namreč imel začeti s šolo tako kot velika brata.

Velika brata je obožaval. Da bi postal tak kot onadva, to se mu je zdelo zadnji smoter človeških želja. Jezditi na konjih — na velikih, pravih, ne le na lesenih — drsati se, plavati tako brez bičja in svinskih mehurjev, in nositi naprsnike, bele, poškrbljene, ki jih s trakovi privežeš okrog prs, oh, kdo bi to mogel!

A zato mora najprej biti velik; se je tolažil. Te misli je ohranil samo zase, materi bi jih ne zaupal rad, in bratoma še celo ne — o, ta dva sta se prav malo brigala zanj. V njunih očeh je bil majhen paglavec, in kadar je mati odločila, naj ga vzameta kam s seboj, sta bila nevoljna, zakaj potem sta morala nanj paziti in se zaradi njegove neumnosti odreči najlepšim podvigom. Pavel je to dobro čutil. Da bi se ognil njunim hudim obrazom in še hujšim sunkom, je ponavadi dejal, da ostane rajši doma, pa naj mu je bilo še tako težko pri sre. Sedel je na ročaj črpalke; se gugl sem in tja in sanjal o časih, ko bo delal tako kot brata.

Tudi pri učenju. — In to ni bila malenkost,

ker Maks in Mirko sta sedela v šoli v prvih klopih in sta za praznike prinašala vedno prav lepa spričevala. Kako lepa so bila ta spričevala, je človek lahko spoznal iz tega, da so jima od očeta prinesla vsakemu srebrn groš, od matere pa sat medu.

Nekega takega radostnega dne je slišal, kako je rekel oče: »Da, če bi mogel oba najstarejša spraviti v kako dobro šolo, bi bilo še kaj iz njih, ker imata čisto mojo prebrisano glavo, ampak berači, kot smo, ju bomo morali pač vzgojiti za berača.«

Pavel je mnogo premišljal o tem, saj je vedel, da je Maks rojen za feldmaršala in Mirko za feldcajmojstra. V hiši se je bila namreč od nekoč izgubila slikanica s podobami avstrijske vojske in tisti dan sta se brata zedinila, da si razdelita najvišji generalski časti, njemu, najmlajšemu pa da bi kanilo podporočniško mesto. Po tistem je seveda prišla doba, ko je eden čutil v sebi poklic za klateža, drugi pa za indijanskega glavarja, Pavlove oči so pa le vedno visele na onih z zlatom pretkanih uniformah, s katerimi se lesena kopja in iz cunj skrpane opanke, kakor sta jih nosila brata pri igrah — imenovala sta jih mokasine — pač niso in niso dala niti malo primerjati. Nerazumljivo mu je ostalo tudi, — z čemu sta hotela postati pozneje spet naravoslovca in superintendenta — podobne iz slikanice so bile vendar najboljše od vsega.

Prav tisti čas sta dvojčici shodili. Kati starejša — prišla je tričetr ure prej na svet — je začela in Greti ji je čez tri dni sledila.

To je bil pomemben dogodek v Pavlovem življenju, kar na lepem je bil uklenjen v krog dolžnosti, ki se jih ni imel kmalu znebiti.

Nihče mu ni naložil, naj čuva nad prvimi koraki malih sestic; ampak kakor je bilo samo po sebi umevno, da je snažil svoje čevlje vedno že zvečer in čevlje obeh bratov povrhu, da je svojo suknjico zgibal na štiri vogale in jo polagal poleg zglavja in čez njo križem nogavice, da ni nikdar napravil nobenega madeža na prtu in da je on dobival od očeta spominke, kadar se je pripetila nezgoda kateremu od bratov, prav tako je bilo

samo po sebi umevno tudi, da se je vedno zavzemal za mali sestrici in čuval s premodro skrbjo njune drzne umetnije v stoji in hoji.

V tej novi stopnji se je zdel sam sebi tako važen, da se mu je zmanjšalo celo hrepenenje po šoli in če bi bil vrh vsega mogel še — žvižgati, bi bila mera njegovih želja polna.

Da, da bi mogel žvižgati kakor Janez, hlapec ali le toliko kot starejša brata — to je bil zdaj cilj njegovih sanj, predmet nepretrganih razmišljanj. A naj je še toliko ostil usta in še tako močil ustne, da bi jih zgibčil, nobenega glasu ni bilo. Da, kadar je vlekel zrak v usta, je še nekam šlo — nekoč se mu je celo posrečilo, da je stisnil iz sebe prve štiri tone od »Na planinah sončice sijaj«, a vsak poklicni žvižgač ve, da je treba zrak pihati ven in prav to je bilo tisto, česar se ni mogel naučiti.

Tudi v tem se je tolažil z mislijo: »Samo da zrasem, pa bo!«

Božič tega leta je prinesel veselo oznanilo. Od »dobre tete« iz mesta, materine sestre, je došel zaboj z vsemogočimi lepimi in koristnimi stvarmi, knjige in srajce za brata, obleke za sestre in zanj žametast suknjič, pravi pravcati žametast suknjič, s konjeniški našvi in z velikimi, svetlimi gumbi. — To je bilo veselje! A najlepše darilo je bilo šele v pismu, ki ga je mati prebrala vsa v solzah od ganotja in radosti. Dobra teta je pisala da je iz Elsbethinega zadnjega pisma razbrala, da je najvišja želja njenega moža, da bi dal najstarejšima fantoma malo boljše izobrazbo in da se je zato odločila, da ju vzame k sebi ter da bosta naredila gimnazijo na njene stroške. Brata sta vrisala, mati je jokala, oče je divjal po sobi, vil z roko po laseh in mrmral vznemirjene besede.

Da, to je bil božič!

Pavel je sedel ves čas prav tiho na sestrični posteljici in je bil zelo vesel.

Mati se mu je približala, skrila obraz v njegove lase in rekla: »Bog ve, če bo tebi tudi kdaj tako dobro, moj fant?«

»Eh ta,« je dejal oče, »ta ne razume ničesar!«